

EESTI KIRIKUTE NÕUKOGU LIIKMESKIRIKUTE BIOEETILISED SEISUKOHAD

Bioeetilised seisukohad on vastu võetud 15.06.2006 Eesti Kirikute Nõukogu liikmeskirikute otsusega.

Eesti Kirikute Nõukogu liikmeskirikud on:

Eesti Evangeelne Luterlik Kirik (EELK), Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liit (EEKBKL), Rooma Katoliku Kiriku Apostellik Administratuur Eestis (RKK), Eesti Kristlik Nelipühi Kirik (EKNK), Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik (EAÕK), Moskva Patriarhaadi Eesti Õigeusu Kirik (MPEÕK), Adventistide Koguduste Eesti Liit (AKEL), Eesti Metodisti Kirik (EMK), Armeenia Apostlik Kirik (AAK), Eesti Karismaatiline Episkopaalkirik (EKEK).

Eessõna

Elu on Jumala and. Inimelu on püha selle algusest lõpuni. Iga inimene on loodud Jumala näo järgi ja Tema sarnaseks – see annab talle asendamatu

väärtuse, väärikuse ja pühaduse. Iga inimene on ainulaadne. Juba viljastumisel saab tekkiv inimelu ainulaadse geneetilise koodi. Inimelu puutumatus

on ja jääb inimsust määratleva suurusena jumaliku eluseadustiku eelduseks. Emaüas kasvava lapse elu on esimeses, kõige kiirema arengu faasis

ülimalt haavatav. Inimelu vajab ja väärib igakülgset kaitset juba eostumise hetkest.

Pereplaneerimine

Me tunnustame abielu ja perekonna pühadust ning lapse õigust sündida abielust, tunda oma vanemaid ja olla teadlik oma geneetilisest päritolust. Üks abielu peamisi eesmärke abikaasadevahelise armastuse edendamise kõrval on inimsoo jätkamine kui põlvkondade järjepidevuse tagatis. Seepärast tunnustavad EKNi liikmeskirikud seksuaalakti loomispärast kuulumist mehe ja naise vahelisse abielusuhtesse.

Otsustades Jumala palge ees oma perekonna juurdekasvu ja selle ajastuse üle, peaksid abikaasad olema teineteisega arvestavad, lähtudes mõistvalt nii enda kui abikaasa vajadustest. Õigeaegse soojätkamise valikul peaks arvestatama mitmesuguste elu mõjutavate (tervislike, sotsiaalsete, majanduslike jms.) asjaoludega.

Kõik kirikud tunnustavad loomulikku pereplaneerimise meetodit[1], sealjuures RKK peab seda ainuõigeks[2].

Ülejäänud konfessioonide käsituses peetakse lubatavaks ka teisi pereplaneerimise võimalusi.

Kõik EKNi liikmeskirikud juhivad tähelepanu sellele, et mõned kontratseptiivid võivad toimida ka abortiividenä, hävitades juba alanud inimelu[3].

Osa EKNi liikmeskirikutest (AKEL, EMK, EELK) jäätavad selliste kontratseptiivide kasutamise pigem abielupaari isikliku südämetunnistuse otsustada.

Loomulik ja kunstlik viljastamine

Jumala plaanis on abieluline seksuaalakt inimelu jätkamise loomulik viis. Kaasaegne teaduse ja tehnika areng on teinud võimalikuks inimelu kunstliku jätkamise.

Kõik EKNi liikmeskirikud peale RKK peavad loomuliku inimelu edasiandmise kõrval lubatavateks ka inimelu kunstlikke edasipärändamise mooduseid juhul, kui protseduuri käigus ei hukku teisi, juba eostuda jõudnud inimelusid.

RKK peab õigeks vaid loomulikku viljastamist.

Tänapäeval kasutatakse kunstlikuks viljastamiseks nelja varianti:

homoloogiline (abikaasade sugurakkude abil) viljastamine emäüsas (in utero) või kehaväliselt (in vitro) ning heteroloogiline (omavahel mitte abielus olevate isikute sugurakkude abil) kunstlik viljastamine emäüsas (in utero) või kehaväliselt (in vitro).

Homoloogilist kunstlikku viljastamist tunnustavad kõik EKNi liikmeskirikud peale RKK, eeldusel, et sellega ei kaasne inimelude (nn. varuembrüote) hukkumist.

EEKBL peab võimalikuks ka heteroloogilist viljastamist, põhjendades seda analoogsete piiblitekstidega nii vana- kui uustestamentlikus kontekstis[4], seda siiski eeldusel, et spermadoonorlus ei toimu kommertslikel ega eugeenilistel eesmärkidel.

Samas on olemas võimalus, et lastetud abielupaarid leiavad oma probleemidele lahenduse kristliku nõustamise ja eestpalvete kaudu[5].

Asendusemadus (geneetiliselt võõra lapse kandmine ja sünnitamine) ja hilistatud sünnitus (külmutatud ja sulatatud munaraku hilisem viljastamine ja siirdamine sünnituseesmärgil)

EKNi liikmeskirikud peavad asendusemadust ja hilistatud sünnitust eetiliselt väga problemaatilisteks, kuna need lõhuvad lapse ja ema kokkukuuluvust.

Kloonimine

Kaasaja biotehnoloogilised saavutused tekitavad inimesele kiusatuse olla ise inimelu loojaks. EKNi liikmeskirikud peavad nii reproduktiivset kui ka terapeutilist kloonimist inimkoopiate tegemise eesmärgil üksmeelselt lubamatuks. Tüvirakkude kasutamist

terapeutilistel eesmärkidel peetakse lubatavaks eeldusel, et sealjuures ei hävitata inimelu (kunstliku viljastamise või kloonimise teel saadud embrüoid).

Sünnieelsed manipulatsioonid

EKNi liikmekirikud usuvad, et loodutena Jumala näo järgi on kõik inimesed alates viljastumise hetkest võrdselt väärtuslikud ja väärikad. Sünnieelset diagnoosimist, mis teadaolevalt ei kahjusta embrüot või loodet, võib õigustatult kasutada võimaldamaks õigeaegset ravi või valmistamiseks perekonda ette puudega lapse sünniks. Sünnieelset diagnoosimist puudega või mittesoovitud soost lapse aborti teel kõrvaldamiseks, peavad EKNi liikmeskirikud lubamatuks[6].

Eutanaasia

Tapmine ei saa kunagi olla halastust osutavaks vahendiks. Seepärast peavad kõik EKNi liikmeskirikud eutanaasiat oma aktiivsetes vormides lubamatuks. Loobumist ebaproduktiivsetest elu alalhoiu ja ravi meetoditest peavad EKNi liikmeskirikud lubatavaks eeldusel, et patsiendile tagataks esmaste bioloogiliste vajaduste (õhk, vesi, toitained jne.) rahuldamine ja inimväärikas hooldus.

Kirikud aktsepteerivad patsientide kannatuste leevendamist narkootilise toimega valuvaigistite abil isegi siis, kui see toob kaasa patsiendi teadvuse hägustumise või eluea lühenemise. Sealjuures peaks inimesele siiski jääma võimalus end teadlikult ja väärikalt surmaks ette valmistada. Elu lõpu eel vajab surija teiste inimeste (ligimeste) hoolitsust ja eestpalveid.

Kirik palvetab kõikide inimeste eest. Iga raskustesse sattunu vajab palvetuge ja pädevat nõustamist. Oma muredes otsime ise teed Jumala juurde ja kutsume üles palvetama ka teisi.

[1] Loomulik e. termosümptomaatiline meetod ei ole nn. kalendermeetod. Humanae Vitae's ütleb paavst Paulus VI: "Ühendava ja sigitava tähenduse vahel on purunematu ühendus ja mõlemad kuuluvad abieluakti. Ühendus on loodud Jumala poolt ja inimesel pole lubatud seda omavoliliselt lõhkuda." Kuna see peegeldab Jumala loovat jõudu, mis paikneb abielusisese seksuaalelu südames, on see pereplaneerimise vormiks, mis toetab kristliku abielu ideaali ja on seega ainus RKK poolt aktsepteeritud meetod. Termosümptomaatiline meetod on lihtne moodus, mis kasutab inimese loomulikke viljakuse "märke", mõistmaks naise tsükli. Luues ja kasutades teadmisi keha rütmist, areneb see koos abielupaari austusega viljakuse ja teineteise suhtes, kuna nad kasvavad koos teadmises teineteisest ja viljakusest kui kingitusest. Loomulikku pereplaneerimist võib kasutada, et planeerida või

vältida rasedust- selle efektiivsus on sama kõrge kui kunstlikel kontratseptiividel ja on turvaline, kuna puuduvad igasugused negatiivsed kõrvalmõjud. Loomuliku pereplaneerimise loogika on väga lihtne- naine on viljastumisvõimeline vaid loetud arv tunde kuu jooksul. Kui vältida sel ajal vahekorda, hoidutakse rasedaks jäämisest. Seda viljakat aega saab paika panna 100% täpsusega.

Viljastamata munarakk võib elada 12...24 tundi. Viljastamata munarakk väljutatakse kehast menstruatsiooni ajal. Naine jääb suure tõenäosusega rasedaks, olles vahekorras enne või peale ovulatsiooni.

Termosümptomaatiline meetod seisneb selles, et naine mõõdab oma kehatemperatuuri iga päev ja märgib tulemused tabelisse. Ovulatsiooni ajal kehatemperatuur kergelt tõuseb. Naine kontrollib ka oma tupe limaskestast konsistentsi. Samuti võib ta märgata muutusi nagu valu ja paistetust munasarjade piirkonnas, valu alaseljas ja rindade tundlikkust. Neid n.ö märke saab eraldi kasutada – näiteks ovulatsiooni meetodi juures, mis toetub ainult lima jälgimisele. Termosümptomaatilise meetodi puhul on tegemist kõikide eelpool loetletud muutuste arvesse võtmisega.

[2] Naise organismi viljakusrütmide arvessevõtmises näeb katoliku kirik Jumala plaani perekonna juurdekasvu planeerimiseks ja kasutab seda. Kunstlikud meetodid lahutavad seksuaalakti kahte funktsiooni (abikaasasid ühendava ja sugujätkava), mida Katoliku kirik peab lahutamatuks.

[3] Nt. SOS-pillid, spiraal, mitmed keemiliselt toimivad beebipillid.

[4] Baptistlik eetika tugineb piibellikele põhjendustele. Antud küsimuses on toetatud heteroloogilist viljastamist lähtudes sellest, et Vana Testamendi käsuseadustik (5Ms 25:5-10) mitte ainult ei luba, vaid ka eeldab vajadusel viljatu abielusuhte viljakaks muutmist abieluvälise seemnedoonorlusega (1Ms 38:8-10 järgi pidi “doonorvenna” poolt soetatud laps kuuluma mitte seemnerakkude andjale, vaid lapse sünnitanud naisele ja tema seaduslikule abielumehale), mille naisele keelamine on nii Jumala poolt karistatav kui ka ühiskondlikult halvaks pandav (5Ms 25:5-10; 1Ms 38:8-10). Jeesuski ei eita sellist heteroloogilist lapsesoetamist Uues Testamendis (Mt 22:24-30). Lisaks sellele tuleb tunnustada uustestamentlikku tõsiasja, et ka neitsi Maarja ei sünnitanud oma poega Jeesust oma mehe seemnerakust, vaid üleloomulikust viljastumisest, millega Looja on jaatanud loomuliku viljastamise kõrval ka teistsuguse, isegi jumaliku ja inimliku elualge üheks saamist võimaldava heteroloogilise viljastumise lubatavust.

[5] On olemas võimalus, et professionaalse nõustamise käigus vaadatakse üle viljatu abielupaari elulaad ning paari omavahelised suhted, mille terapeutilisel korrigeerimisel on

võimalik probleemile lahendusi leida. Samas kinnitavad Piibel ja kristlik elukogemus ka läbi palve saadud üleloomulikku abi.

[6] (AKEL: Ülemaailmse Adventistide kiriku ametlik seisukoht: “Kirik ei täida indiviidide südametunnistuse rolli; samas peaks see kandma hoolet moraalse juhendamise eest. Kirik ei tohi nõustuda abordiga sündimuskontrolli, soo valiku või mugavuste põhjustel. Mõnikord kohtavad naised siiski erandlikke olukordi, mis toovad endaga kaasa tõsiseid moraalseid või meditsiinilisi dilemmasid, näiteks suur oht raseda naise elule, tõsine risk ta tervisele, raskekujulise kaasasündinud defekti kindel diagnoosimine lootel ja rasedus vägistamise või verepilastuse tagajärjel. Lõplik otsus raseduse katkestamisel peaks peale asjakohast konsultatsiooni olema raseda naise enda teha. Teda peaks otsustamisel aitama täpne informatsioon, Piibli põhimõtted ja Püha Vaimu juhtimine. Pealegi oleks parim, kui need otsused saaks langetatud tervete peresuhete kontekstis.)